

A Covid–19-járvány a falvakban és a városokban

Szerkesztette
Csurgó Bernadett és Kovách Imre

A Covid-19 járvány a falvakban és a városokban

Szerkesztette Csurgó Bernadett és Kovách Imre

A kötet lektorai:

Füzér Katalin Tibori Tímea, Váradi Mónika

Olvasószerkesztő: Feketéné Balogh Marianna

Tördelte György Orsolya

A kötet megjelenését az MTA post-COVID jelenségek kutatására irányuló nagy kockázatú kutatási-pályázata, Covid járvány – társadalmi egyenlőtlenségek és integráció kutatási projekt tette lehetővé.

Kiadó: HUN-REN Társadalomtudományi Kutatóközpont

ISBN 978-963-418-059-3

Tartalom

Csurgó Bernadett – Kovách Imre: A pandémia és következményei a településtípusok szerint	4
Bihari Ildikó – Horzsa Gergely – Molnár Éva: Koronavírus-járvány magyar vidéki terekben	10
Csurgó Bernadett: A kisvárosi társadalom sajátosságai a Covid-19-járvány tapasztalatai tükrében	34
Katics Eszter – Molnár Éva – Szarka Melitta: A koronavírus-járvány társadalmi hatásai két magyarországi nagyváros példáján keresztül	46
Kőszeghy Lea – Csizmady Adrienne – Bagyura Márton – Sipos Alexandra: A Covid-19-járvány hatása nagyvárosi környezetben Élet és intézményi adaptációs stratégiák Budapesten a járvány alatt	67
Czibere Ibolya – Huszti Éva: Munkaattitűdők és szervezeti normák a COVID-19 idején	91
Csurgó Bernadett – Fekete Balázs: A jogérzékelés és a szabálykövetés narratívái a Covid-19-járvány idején	116

A pandémia és következményei a településtípusok szerint

Csurgó Bernadett

Kovács Imre

A Covid-19-járvány terjedése és észlelése, a fertőzöttség gyakorisága és társadalmi következményei között a kutatások egy jelentős része a területi, települési különbségek hatását emeli ki. Koós (2020) már a járvány korai szakaszában arra hívta fel a figyelmet, hogy a várható gazdasági visszaesés a hátrányos helyzetű régiókban lehet a legnagyobb, ahol a lakosság társadalmi és pénzügyi tőkái alacsonyabbak, az iskolázottsági és foglalkoztatottsági szerkezet pedig a legrosszabb. A korai szakaszban Kovács és Uzzoli (2020) és Uzzoli et al. (2021) szerint a nagyobb népsűrűségű és fejlettebb urbanizált központokban volt nagyobb a megbetegedések száma, és új típusú területi különbségek kialakulása is várható volt. Mindennek következtében az egészségügyi rendszer elérhetőségének a különbségei miatt a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok nagyobb fertőzéskitettségre lehetett számítani. A poszt-Covid-jelenségek fennmaradása településtípusként és az egyedi fejlettségi különbségek szerint is másfajta lehet. Czirfusz (2021) elemzése a járvány munkaerőpiaci következményeiről annak összetettségét és rövid időszakban is változó tendenciáit hangsúlyozza, mert a fejlettebb településeken gyorsabban nőtt a munkanélküliség az első hullám alatt, viszont kiegyenlítettebbé vált a második hullám idején. A járvány munkaerőpiacra tett hatását talán legrészletesebben bemutató Köllő János megerősíti (2020, 2021, 2022), hogy a fertőzöttség és a munkanélküliség Budapesten volt nagyobb, de ennél részletesebb területi/települési adatokat nem közöl. Hajdú és Krekó (2022) később megerősítik, hogy a megyei adatoknál részletesebb bontások nem állnak rendelkezésre, és Oroszi et al. (2021) és Elek-Mayer-Váradi (2021) munkáira is hivatkozva vonják le azt a következtetést, hogy a halálozási adatok nem a legfertőzöttebb fejlettebb régiókban, hanem a gazdaságilag elmaradottabb, alacsonyabb várható élettartammal és jövedelemmel rendelkező régiókban magasabbak. Albrecht (2022) ugyanezt állítja az USA vidéki lakosságáról. Brys-Pénzes-Albert (2023) szerint a kisebb népsűrűségű településeken élők és alacsonyabb végzettségűek körében magasabb a Covid-19 elleni oltások elutasítása. Szirmai-Schuchmann-Uzzoli (2022) kismintás elemzése szerint az egyes településtípusokban a teljes lakosság arányához hasonló volt a fertőzöttek megoszlása. Uzzoli (2022) járási szintekre vonatkozó elemzéseiben a Covid-19-halálozás szignifikánsan függ össze a térbeli függőséggel. A járványhatás más dimenzióinak a kutatásai is a települési szint szerinti határozott különbségekre utalnak. Így például Kende-Messing-Fejes (2021), Huszti (2021), valamint Fekete T. és Porkoláb Á. (2020) az iskolabezárások és a digitális oktatás egyenlőtlenségei között mutatták ki a települési hátrányok szerepét. Sikos-Papp-Kovács (2021) az online vásárlás főváros-vidék különbségeit írták le. Pálné Kovács Ilona-Kovács-Finta (2020) az önkormányzatok lehetőségeinek a korlátait jellemezték a Covid-hatás kezelésében, míg Baranyai és Ferencz (2023) a helyi válságkezelés módozatait mutatták be. Uzzoli (2022) – elismerve az okok és a következmények komplexitását – a járványjelenség kutatási stratégiáinak számos elméleti lehetőségét vetette fel, amelyek kivitelezhetősége a megfelelő adatok híján egyelőre kétséges.

A gyors ütemben szaporodó nemzetközi irodalomban a járványhatás településtípusok szerinti különbségeiről valójában kevés írás látott napvilágot. A nagyvárosok erősebb fertőzéskitettséget széleskörűen regisztráltak. A válságkezelés útjainak a keresése a tudomány értelemszerű reakciója volt (például Florida-Rodríguez-Pose-Storper 2023). A társadalmi hálózatok gyengülése (Steijvers et al. 2022), a segítő hálózatok lehetőségei (Bower et al. 2023), az állami és az önkormányzati intézmények működése is a válságkezelés szempontjai miatt váltak az elemzések témájává. A vidéki Covid-19-időszak elemzésének középpontjába sajátoságos mó-

don a város-vidék kapcsolatok kerültek (Tammaru et al. 2023). A *Sociologia Ruralis* c. folyóirat a vidék jövőjéről megjelentetett különszámának Covid-19-járványról szóló tanulmánya szerint a járvány új vidék-város kapcsolatokat indukált, és új feltételeket teremtett a vidék újjászületéséhez (Pikner–Pitkänen–Raili Nugin 2023, Low–Rahe– Van Leuven 2022). A városoktól való függést az élelem, a nyugalom, a nyitottabb kapcsolatok, a tömegesedés alacsonyabb fokában megjelenő, falusi biztonsághoz való hozzáférhetőség változtatja egyenrangúbb relációvá – olyannyira, hogy helyenként a vidék ellenállást tanúsított a nem kívánt városi bevándorlás és más urbánus hatásokkal szemben. Az Európai Bizottság 2020-ban 15 milliárd eurót biztosított a vidék menedék jellegének a fejlesztésére (De Luca–Tondelli–Åberg 2020). Az EU H2020 RURITAGE project összefoglalása (De Luca et al. 2020) szerint a helyi élelem (Cappelli–Cini 2020, Nemes et al. 2021), a migráció (Asquith 2020), a fesztiválok és a művészetek (Council of Europe 2020), a reziliencia és a tájgazdálkodás azok a rendszerszintű vidéki innovációs dimenziók, amelyek a városiakat is segíthetik/segítették a pandémia idején.

Jelen kötet tanulmányai annak a kvalitatív szociológiai kutatásnak az eredményeit mutatják be, amit 2022-ben a Covid-19-járvány következményeinek és a poszt-Covid-jelenségek alaposabb megismerésére szerveztünk. A kutatás célja volt négy területi szinten feltárni a Covid-19-járvány tapasztalatait. Összesen 80 szakértői interjú készült, melyből 20 falusi, 20 kisvárosi, 20 nagyvárosi és 20 budapesti volt. A falusi interjúk az ország három régiójában lettek felvéve: Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Nyugat-Dunántúl. A kisvárosi interjúk szintén három régióban készültek: Észak-Alföld, Dél-Alföld és Közép-Magyarország. A nagyvárosi interjúk két hazai nagyvárosban zajlottak: Pécsen és Debrecenben, míg a fővárosi interjúk egy pesti és egy budai kerületben lettek felvéve. Az interjúalanyok a települések típusától függetlenül a járvány szempontjából meghatározó szakmai területek kulcsszereplői voltak, így minden településtípusban készültek interjúk szociális rendszerekben és egészségügyben dolgozókkal, kormányzati szereplőkkel, kulturális és oktatási intézmények munkatársaival, illetve gazdasági szervezetek (szolgáltatás, mezőgazdaság, ipar) irányítóival, alkalmazottjaival is. Az interjúvázlat két részből állt: az első rész egy általános kérdésblokkot tartalmazott, amely minden kérdezett esetben lekérdezésre került. Ebben a kérdésblokkban a Covid-19-tapasztalatokról kérdeztük az interjúalanyokat: a helyi mindennapi megélés sajátosságairól, a kezelés módjairól – ebben megjelent a kapcsolatok és a szolidaritás, az egészségügyi ellátórendszer és az oktatási rendszer, valamint a munka világának lokális átalakulásáról. Ezután az interjúk során a kiválasztott szakmai terület sajátos tapasztalatait jártuk körül egy hozzájuk kötődő kiegészítő interjúkérdéssorral. Az egységes interjúvázlatok lehetőséget biztosítanak, hogy tematikusan is összehasonlíthatóak legyenek a különböző területi szintek.

Négy tanulmány a települési hierarchia szintjein mutatja be a Covid-19-járvány tapasztalatait, rávilágítva, hogy a különböző településtípusokban élők, azaz a falusiak, a kisvárosiak, a nagyvárosiak és a budapestiek járványtapasztalataiban milyen különbségek és hasonlóságok figyelhetők meg. Két tanulmány pedig a térbeli dimenziók elemzését egy-egy téma, a szabálykövetés, illetve a személyes interakciókra épülő foglalkozásokban dolgozók tapasztalatai alapján elemzi.

A kötet tanulmányai – a teljesség igénye nélkül – a fentiekben ismertetett hazai és nemzetközi szakirodalmi diskurzushoz kapcsolódva, de annál tovább is lépve a járványtapasztalatok térbeli/társadalmi dimenziót állítják a Covid-járvány társadalmi következményei vizsgálatának középpontjába. A legfontosabb kérdések a következők voltak: Melyek azok a tapasztalatok, amelyek a különböző települési szintekhez köthetőek, milyen eltérések figyelhetők meg a járvány megélésében attól függően, hogy a települési hierarchia mely szintjein helyezkednek el a társadalmi cselekvők? Milyen univerzális és milyen partikuláris járványtapasztalatokat azonosíthatunk a különböző terekben?

Katics Eszter, Molnár Éva és Szarka Melitta nagyvárosi tapasztalatokat összegző tanulmányából az látszik, hogy a biztonságérzet a nagyvárosi terekben a nagyobb lakosság miatt jelentős mértékben lecsökkent. A városi terekben, a szolgáltatások igénybevétele során (bevásárlás, ügyintézés stb.) nagyfokú félelemérzet és bizonytalanság jellemezte az embereket. A nagyvárosi tér biztonsága megszűnt, mindenhol potenciális veszélyként élték meg az emberek a nagyobb tömeget. Mindez Budapesten hatványozottan volt jelen, ahogy azt Kőszeghy Lea, Csizmady Adrienne, Bagyura Márton és Sipos Alexandra tanulmánya is bemutatja. A fertőzésveszélyt a lakónépségsűrűsége, a terek zsúfoltsága tovább növelte. A természetes terek szűkössége miatt a biztonságérzet kültéren is korlátozott volt, ami tovább növelte a budapestiek veszélyérzetét, a biztonság és a szabadság vagy annak érzetének hiányát. A biztonság megéléséhez a szolgáltatás biztonsága is hozzátartozik, ami nagyon eltérő tapasztalatokat eredményezett

a különböző települési szinteken. A nagyvárosokban és Budapesten a szociális és az egészségügyi rendszer működését alapvetően az országosan tapasztalható problémák határozták meg, a szélesebb spektrumú és sűrűbb szervezeti lefedettség a túlterheltség ellenére is jelentett egyfajta biztonságot a nagyvárosok lakossága számára. A szolgáltatás biztonsága – bár speciális járványkörülmények között – a pandémia idején is nagyvárosi sajátosság maradt. Ezzel szemben a falvakban élők számára a kisebb lakóhely, a kisebb népsűrűség, valamint a nagyobb természetes tér a biztonság és szabadság érzését nyújtotta, ahogy az Bihari Ildikó, Horzsa Gergely és Molnár Éva elemzéséből is kiderül. Eredményeik alapján a pandémia következményeként a vidéki tér felértékelődése történt meg a biztonság és a szabadság megélése és reprezentációja miatt, aminek legfőbb elemei a mozgás nagyobb szabadsága a fizikai térben és a szorosabb társadalmi kapcsolati mezők biztonsága voltak. A biztonság és a szabadság értelmezése Csurgó Bernadett kisváros-tanulmányában két lényeges elemmel bővül. A biztonság a helyi társadalomban egyértelműen az erős lokális identitáshoz és a személyes kapcsolatokkal átszótt intézmények, önkormányzatok működéséhez kapcsolódik, míg a kisebb távolságok, a szabad terek bejárhatósága, a kertes házak udvarai sikeresebbé tették a korlátozások betartását. Csurgó Bernadett és Fekete Balázs jogérzékelésről, illetve a szabálykövetésről készített elemzésének vezérfonala, hogy a kötöttebb közösségi lét és a természetközeli tevékenységek mikrokozmoszaiban létezik egyfajta vidéki jogi tér, amely képes befolyásolni a járványállapot jogi korlátozásának az értelmezését és elfogadását. Huszti Éva és Czibere Ibolya a járvány és a térbeliség sajátos esetét vizsgálták a távmunkában, illetve a munkahelyre bejáró, személyes megjelenéssel dolgozók alkalmazkodási stratégiáin keresztül. Mind a két csoport életvitelének erős átrendezésére kényszerült, a munkahelyre bejárók mentális egészsége kevésbé sérült a munkahelyi szolidaritás és az élő társas kapcsolatok következtében.

A kötet tanulmányai alapján elmondható az is, hogy a koronavírus-járvány új tartalmakkal töltötte meg, és új megközelítésbe helyezte a különböző településtípusokhoz kapcsolódó képzeteket. A Covid-19-tapasztalatok szerint némileg átalakult a város, a kisváros és a falu reprezentációja is a közvéleményben. A kötet kutatási eredményei szerint a térbeli-társadalmi különbségek alapvetően két téma szerint ragadhatóak meg. Az első a biztonság térbeli-társadalmi konstrukciója, amely szerint jelentős eltérések figyelhetőek meg a települési hierarchia eltérő szintjein élők tapasztalatai alapján. A szabadság megélése a járvány idején szintén jelentős területi eltéréseket mutatott. A biztonság és a szabadság a falvak és részben a kisvárosok kognitív felértékelődéséhez vezettek a pandémianarratívákban. A nagyvárosok esetében a szolgáltatás biztonsága, a szabadság megélése korlátozottá vált mind a fizikai tér használatának a szabadsága, mind a döntések szabadságának vonatkozásában, ami a nagyvároshoz kapcsolódó veszély érzetét tovább erősítette. Mindez arra utal, hogy a Covid-19-tapasztalatok a tudományos- és közgondolkodásban hosszú ideje jelenlévő vidék- város ellentmondásokat (Tönnies 2004, Wirth 1973) mélyítették el a vidék inkább pozitív és a város inkább negatív tételezésének a megerősítésével. A Covid-19-narratívákban a kontraszt a vidék biztonságának és a város veszélyességének a dichotómiájában öltött testet, amelyet az erőteljesebbnek feltételezett vidéki oltásellenesség és a nagyobb vidéki halálozási ráta sem ellensúlyozott.

Hivatkozások

- Albrecht, D. E. (2022) COVID-19 in Rural America: Impacts of Politics and Disadvantage. *Rural Sociology*, 87(1), 94–118. <https://doi.org/10.1111/ruso.12404>.
- Asquith, J. (2020) People Have Been Flocking To Rural Areas During COVID-19 Lockdowns. *Forbes*. Elérhető: <https://www.forbes.com/sites/jamesasquith/2020/03/29/people-have-been-flocking-to-rural-areas-during-covid-19-lockdowns/#6d634a4b6578> [Letöltve: 2023-11-12].
- Baranyai N. – Ferencz Z. (2023) A COVID-19 és a helyi válságkezelés jellemzői Magyarországon. *Tér és Társadalom*, 37(2), 111–133. <https://doi.org/10.17649/TET.37.2.3472>.
- Bihari I. – Horzsa G. – Molnár É (2023) Koronavírus-járvány magyar vidéki terekben (jelen kötetben).
- Bower, M. – Buckle, C. – Rugel, E. – Donohoe-Bales, A. – McGrath, L. – Gournay, K. et al. (2023) 'Trapped', 'anxious' and 'traumatised': COVID-19 intensified the impact of housing inequality on Australians' mental health. *International Journal of Housing Policy*, 23(2), 260–291. <https://doi.org/10.1080/19491247.2021.1940686>.
- Bryz Z. – Péntes M. – Albert F. (2023) A Covid19 elleni védőoltás elutasítása együtt élő párok körében: Egy online kérdőíves vizsgálat eredményei. *Szociológiai Szemle*, 33(2), 81–97. <https://doi.org/10.51624/SzocSzemle.2023.2.4>.
- Cappelli, A. – Cini, E. (2020) Will the COVID-19 pandemic make us reconsider the relevance of short food supply chains and local productions? *Trends in Food Science and Technology*, 99, 566–567. <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2020.03.041>.
- Council of Europe (2020) *Survey: Covid-19 and the Cultural Routes of the Council of Europe: impacts and responses. Itinerari culturali: newsroom. Council of Europe*. Elérhető: <https://www.coe.int/it/web/cultural-routes/-/survey-covid-19-and-the-cultural-routes-of-the-council-of-europe-impacts-and-reponses> [Letöltve: 2023-11-12].
- Czibere I. – Huszti É. (2023) Munkaattitűdök és szervezeti normák a COVID-19 idején. A személyes interakciókra és fizikai jelenlétre épülő foglalkozásokban dolgozók karrierviselkedése veszélyhelyzetben (jelen kötetben).
- Czirfusz, M. (2021) *COVID-19 crisis management and the changing situation of workers in Hungarian manufacturing*. Budapest: Friedrich-Ebert-Stiftung, 18 p.
- Csurgó B. (2023) A kisvárosi társadalom sajátosságai a Covid-19-járvány tapasztalatai tükrében (jelen kötetben).
- Csurgó B. – Fekete B. (2023) A jogérzékelés és a szabálykövetés narratívái a Covid-19-járvány idején (jelen kötetben).
- De Luca, C. – Tondelli, S. – Åberg, H. E. (2020) The Covid-19 pandemic effects in rural areas. *TeMA: Journal of Land Use, Mobility and Environment*, 13, 119–132.
- Elek P. – Mayer B. – Váradi B. (2021) A koronavírus-járvány hatása a halálózásra és az egészségügyi ellátórendszerre. In Fazekas K. – Kónya I. – Krekó J. (szerk.) *Munkaerőpiaci Tükör 2020*. Budapest: Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, ELKH, 233–242. Elérhető: https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/mt_2020_hun_233-242.pdf [Letöltve: 2023-11-12]
- Fekete T. – Porkoláb Á. (2020) Karanténpedagógia a magyar közoktatásban: A digitális oktatásra történő átállás eddigi tapasztalatairól. *Iskolakultúra*, 30(9), 96–112. <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2020.9.96>.
- Florida, R. – Rodríguez-Pose, A. – Storper, M. (2023) Critical Commentary: Cities in a post-COVID world. *Urban Studies*, 60(8), 1509–1531. <https://doi.org/10.1177/00420980211018072>.
- Hajdu T. – Krekó J. (2022) Koronavírus-járvány Magyarországon: kevés teszt, sok halálozás. *Portfolio.hu*. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/krtk/20220520/koronavirus-jarvany-magyarorszagon-keves-teszt-sok-halalozas-545321> [Letöltve: 2023-11-12].
- Hobbs, J. E. (2020) Food supply chains during the COVID-19 pandemic. *Canadian Journal of Agricultural Economics*, 68(2), 171–176. <https://doi.org/10.1111/cjag.12237>.

- Husztai E. (2021) A digitális oktatás próbatétele halmozottan hátrányos helyzetű tanulók körében. *Acta Medicinæ et Sociologica*, 12(33), 160–189. <https://doi.org/10.19055/ams.2021.11/30/10>.
- Katics E. – Molnár É. – Szarka M. (2023) A koronavírus-járvány társadalmi hatásai két magyarországi nagyváros példáján keresztül (jelen kötetben).
- Keller V. – Huszka P. (2021) Élelmiszervásárlási szokások a pandémia idején a Nyugat-Dunántúli régióban. *Marketing & Menedzsment*, 55(4), 71–82. <https://doi.org/10.15170/MM.2021.55.04.07>.
- Kende Á. – Messing V. – Fejes J. B. (2021) Hátrányos helyzetű tanulók digitális oktatása a koronavírus okozta iskolabezárás idején. *Iskolakultúra*, 31(2), 76–97. <https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.02.76>.
- Koós B. (2020) A koronavírus-járvány társadalmi-területi aspektusai Magyarországon. *Tér és Társadalom*, 34(2), 171–177. <https://doi.org/10.17649/TET.34.2.3261>.
- Kovács S. Zs. – Uzzoli A. (2020) A koronavírus-járvány jelenlegi és várható egészségkockázatainak területi különbségei Magyarországon. *Tér és Társadalom*, 34(2), 155–170. <https://doi.org/10.17649/TET.34.2.3265>.
- Köllő J. (2020): Foglalkoztatás a koronavírus-járvány első hullámának idején. In Fazekas K. – Elek P. – Hajdu T. (szerk.): *Munkaerőpiaci Tükör 2019*. Budapest: Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, 220–232. Elérhető: http://real.mtak.hu/119784/1/mt_2019_220-232.pdf [Letöltve: 2023-11-12].
- Köllő J. (2021) Foglalkoztatás a járvány idején. In Fazekas K. – Kónya I. – Krekó J. (szerk.) *Munkaerőpiaci Tükör 2020*. Budapest: Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, ELKH, 55–68. Elérhető: https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/01/mt_2020_hun_55-68.pdf [Letöltve: 2023-11-12].
- Köllő J. (2022) Munkaerőpiaci következmények. In: Horn D. – Bartal A. M. (szerk.) *Fehér könyv a Covid-19-járvány társadalmi-gazdasági hatásairól*. Budapest: ELKH Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Közgazdaságtudományi Intézet, 154–177. Elérhető: <https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/05/Fehér-Könyv.pdf> [Letöltve: 2023-11-12].
- Kőszeghy L. – Csizmady A. – Bagyura M. – Sipos A. (2023) A Covid-19-járvány hatása nagyvárosi környezetben: élet és intézményi adaptációs stratégiák Budapesten a járvány alatt (jelen kötetben).
- Low, S. A. – Rahe, M. L. – Van Leuven, A. J. (2022) Has COVID-19 made rural areas more attractive places to live? Survey evidence from Northwest Missouri. *Regional Science Policy & Practice*, 520–540. <https://doi.org/10.1111/rsp3.12543>.
- Nemes, G. – Chiffolleau, Y. – Zollet, S. – Collison, M. – Benedek, Zs. – Colantuono, F. et al. (2021) The impact of COVID-19 on alternative and local food systems and the potential for the sustainability transition: Insights from 13 countries. *Sustainable Production and Consumption*, 28, 591–599. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2021.06.022>.
- Oroszi, B. – Juhász, A. – Nagy, Cs. – Horváth, J. K. – McKee, M. – Ádány, R. (2021) Unequal burden of COVID-19 in Hungary: A geographical and socioeconomic analysis of the second wave of the pandemic. *BMJ Global Health*, 6(9), e006427. <https://doi.org/10.1136/bmjgh-2021-006427>.
- Páger B. – Tóth G. Cs. – Uzzoli A. (2023) *A társadalmi-területi változók szerepe a COVID-19-halálozás regionális egyenlőtlenségeiben Magyarországon*. Budapest: KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet, KRTK-KTI Műhelytanulmányok (KRTK-KTI WP – 2023/12).
- Pálné Kovács I. – Kovács K. – Finta I. (2020) Önkormányzatok a koronavírus járvány kezelésében. *Tér és Társadalom*, 4, 184–198. <https://doi.org/10.17649/TET.34.4.3306>.
- Pikner, T. – Pitkänen, K. – Raili Nugin, R. (2023) Emergent rural–urban relations in Covid-19 disturbances: Multi-locality affecting sustainability of rural change. *Sociologia Ruralis*, 63, 564–587. <https://doi.org/10.1111/soru.12421>.
- Sikos T. – Papp V. – Kovács A. (2021) A hazai vásárlói magatartás változása a COVID-19-járvány első hullámában. *Területi Statisztika*, 61(2), 135–152. <https://doi.org/10.15196/TS610201>.
- Steijvers, L. C. – Brinkhues, S. – Tilburg, T. G. v. – Hoebe, C. JPA et al. (2022) Changes in structure and function of social networks of independently living middle-aged and older adults in diverse sociodemographic subgroups during the COVID-19 pandemic: a longitudinal study. *BMC Public Health*, 22, 2253. <https://doi.org/10.1186/s12916-022-02253-2>.

org/10.1186/s12889-022-14500-2.

Szirmai V. – Schuchmann J. – Uzzoli A (2022) Környezeti válság, városi válság, társadalmi válság: a COVID-19 fertőzöttek térbeli-társadalmi helyzete. *city.hu: Várostudományi Szemle* 2(1), 8–41. Elérhető: https://www.cityhu.net/_files/ugd/73f03a_79e03f4f950947049dd2e6096780b1do.pdf [Letöltve: 2023-11-12]

Tammaru, T. – Kliimask, J. – Kalm, K. – Zälite, J. (2023) Did the pandemic bring new features to counter-urbanisation? Evidence from Estonia. *Journal of Rural Studies*, 97, 345–355. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.12.012>.

Tönnies, F. (2004) *Közösség és társadalom*. Budapest: Gondolat.

Uzzoli A. – Kovács S. Zs. – Páger B. – Szabó T. (2021) A hazai COVID-19-járványhullámok területi különbségei. *Területi Statisztika*, 61(3), 291–319. <https://doi.org/10.15196/TS610302>.

Uzzoli A. (2022) Városok, helyek, emberek: a COVID-19 járvány néhány társadalmi és területi vonatkozása. *city.hu: Várostudományi Szemle*, 2(1), 42–60. Elérhető: https://www.cityhu.net/_files/ugd/73f03a_acfe97930f924ffca-4790a8b1df6bef3.pdf [Letöltve: 2023-11-12].

Wirth, L. (1973) Az urbanizmus mint életmód. In Szelényi I. (szerk.) *Városshociológia*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.